

QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG TỰ PHỤC VỤ CHO TRẺ MẦM NON 5-6 TUỔI THEO TIẾP CẬN CHỨC NĂNG QUẢN LÝ

Nguyễn Thị Thanh Huyền¹, Cao Thị Hà²

1-Trường ĐHGĐ, ĐHQG Hà Nội

2-Học viên cao học QLGD, Trường ĐHGĐ, ĐHQG Hà Nội

Tóm tắt: Bài viết giới thiệu việc quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ mầm non theo cách tiếp cận các chức năng trong quản lý. Theo cách tiếp cận này, người quản lý ở trường mầm non sẽ thực hiện việc quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ qua bốn chức năng cơ bản: 1) Xây dựng kế hoạch; 2) Tổ chức thực hiện kế hoạch; 3) Chỉ đạo thực hiện; 4) Kiểm tra, đánh giá việc thực hiện hoạt động giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ.

Từ khóa: quản lý; giáo dục kỹ năng sống; chức năng quản lý

MANAGEMENT OF SELF - HELP SKILLS EDUCATION ACTIVITIES FOR KIDS BY ACCESSING THE MANAGEMENT FUNCTION

Nguyen Thi Thanh Huyen¹, Cao Thi Ha²

1-University of Education (UEd), VNU

2-Master's student in Educational Management, UEd, VNU

Abstract: The article aims to introduce the management of life skills (included self-help skills) education for preschool children in a functional approach in management. According to this approach, the preschool manager will manage the life skills education for children through four basic functions: 1) Plan development; 2) Implementation plan; 3) Directing implementation; 4) Examining and evaluating the implementation of life skills education for children.

Key words: management; life skills education; self-help skills; management functions.

Nhận bài: 09/5/2025

Phản biện: 25/5/2025

Duyệt đăng: 28/5/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hoạt động giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng được xem là một hoạt động còn khá mới mẻ trong hệ thống giáo dục ở nước ta, đặc biệt là ở bậc học mầm non. Ngày nay, nhu cầu trang bị - giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ em mầm non rất quan trọng và cần thiết. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019) đã đưa định hướng và yêu cầu các cơ sở giáo dục ở các cấp, cách riêng là cấp mầm non cần triển khai việc giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ em. Theo văn bản này, giáo dục kỹ năng tự phục vụ được đưa vào chương trình giáo dục mầm non đối với trẻ từ 12 tháng tuổi đến 6 tuổi. Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng đã ban hành công văn số 463/BGDĐT-GDĐT: “Hướng dẫn triển khai thực hiện giáo dục kỹ năng sống tại các cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên”.

Nghiên cứu về quản lý giáo dục trong nhà trường thường tập trung vào quản lý hoạt động dạy học được coi là hoạt động giáo dục cơ bản trong nhà trường. Nhiều tác giả nhấn mạnh quan điểm rằng sự lãnh đạo của người đứng đầu nhà trường đóng vai trò hết sức quan trọng đến chất lượng của chương trình giáo dục, chăm sóc trẻ.

Vai trò ấy thể hiện ở trách nhiệm của họ trong việc đề ra mục tiêu dài hạn, việc ra quyết định, tuyển dụng, sử dụng giáo viên, đánh giá và tạo động lực làm việc cho giáo viên; thiết lập mối liên kết giữa nhà trường và cộng đồng xung quanh và Giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 5-6 tuổi trong trường mầm non

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Xây dựng kế hoạch hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non

Trong hoạt động quản lý, công việc xây dựng kế hoạch “là hành động đầu tiên của người quản lý” và được xác định là một trong những chức năng trọng yếu, có vai trò định hướng toàn bộ hoạt động của nhà quản lý trong quá trình điều hành đơn vị giáo dục. Xây dựng kế hoạch không chỉ là bước khởi đầu, mà còn là phương tiện thiết yếu nhằm cụ thể hóa các mục tiêu giáo dục đã đề ra thành hiện thực. Đối với cán bộ quản lý trường mầm non, chức năng lập kế hoạch được hiểu là quá trình xác định, tổ chức và thực thi các hoạt động giáo dục trong nhà trường (bao gồm quản lý số lượng, chất lượng công tác nuôi dưỡng, chăm sóc, vệ sinh an toàn, hoạt động học tập, giáo dục kỹ năng sống, đội ngũ nhân sự, cơ sở vật chất và môi trường giáo dục...) theo một tiến độ đã được

dự tính trước [6, tr.121]. Việc lập kế hoạch còn là cơ sở để đảm bảo nhà trường phát triển đúng theo mục tiêu giáo dục, tập trung vào phát triển toàn diện nhân cách cho trẻ, chuẩn bị sẵn sàng cho trẻ bước vào bậc tiểu học.

Để xây dựng tốt kế hoạch, cán bộ quản lý cần nhận diện các cơ hội, thu thập và xử lý đầy đủ thông tin cần thiết để làm căn cứ xây dựng kế hoạch. Đồng thời, phải xác định rõ mục tiêu, đánh giá nguồn lực nội tại và các yếu tố tác động từ bên ngoài, lựa chọn phương án và giải pháp tổ chức phù hợp, tối ưu hóa việc thực hiện kế hoạch đã xây dựng [2, tr.13-14]. Trong đó, xây dựng kế hoạch quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non là một nội dung cấp thiết và then chốt trong tổng thể các hoạt động giáo dục của nhà trường.

Tìm hiểu nhu cầu và phân tích thực trạng giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non là bước đầu tiên trong quy trình xây dựng kế hoạch. Cán bộ quản lý cần chủ động khảo sát nhu cầu từ nhiều phía: giáo viên, phụ huynh, trẻ em, cũng như nghiên cứu tình hình thực tế tổ chức giáo dục kỹ năng sống ở trường, địa phương và toàn quốc. Việc phân tích phải làm rõ các mặt mạnh, hạn chế, khó khăn về mục tiêu, nội dung, phương pháp, điều kiện thực hiện, năng lực đội ngũ, sự phối hợp giữa nhà trường và các lực lượng giáo dục ngoài nhà trường.

Nắm vững các quy định, yêu cầu và chỉ đạo của ngành là yêu cầu tiếp theo trong quá trình lập kế hoạch. Cán bộ quản lý phải cập nhật đầy đủ các văn bản, hướng dẫn của Bộ, Sở và Phòng Giáo dục & Đào tạo liên quan đến chương trình giáo dục mầm non đổi mới, đặc biệt là các chỉ đạo về tích hợp kỹ năng sống vào hoạt động học tập và giáo dục chuyên đề. Ban Giám hiệu cũng cần tổ chức tập huấn, phổ biến để toàn thể giáo viên nắm rõ các yêu cầu mới về phương pháp, nội dung và hình thức tổ chức hoạt động.

Xác định rõ mục tiêu giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ là nội dung quản lý mang tính chiến lược. Căn cứ vào thực trạng kỹ năng sống của trẻ, các chỉ đạo từ ngành, cán bộ quản lý đề xuất mục tiêu giáo dục cụ thể, tập trung phát triển ở trẻ nhận thức về bản thân, kỹ năng giao tiếp – xã hội, kỹ năng ứng xử trong gia đình, cộng đồng, cũng như khả năng tự phục vụ cơ bản như ăn uống, vệ sinh cá nhân, sắp xếp đồ dùng... Những mục tiêu này cần gắn liền với định hướng phát triển toàn diện thể chất, tinh thần, trí tuệ, đạo

đức của trẻ [1].

Xác định nội dung giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non là việc làm cần thiết nhằm cụ thể hóa mục tiêu giáo dục. Nội dung cần đảm bảo sự cân đối giữa năm nhóm kỹ năng chính: nhận thức bản thân, quan hệ xã hội, giao tiếp, thực hiện công việc và thích ứng thay đổi. Các kỹ năng được lựa chọn cần phù hợp với điều kiện nhà trường, đặc điểm địa phương và lứa tuổi tâm lý của trẻ. Nội dung kỹ năng sống có thể được xây dựng dưới ba hình thức: (1) Lồng ghép trong hoạt động dạy học; (2) Dạy như một môn học riêng biệt; (3) Lồng ghép trong các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp như tham quan, dã ngoại, sinh hoạt tập thể...

Xác định hình thức và phương pháp giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ là bước đảm bảo cho việc thực hiện hiệu quả chương trình. Đối với trẻ mầm non, phương pháp “chơi mà học” là chủ đạo. Do đó, cán bộ quản lý cần xác định các hình thức tổ chức như: dạy học tích hợp, chuyên đề, trải nghiệm sáng tạo, dự án nhỏ, hoạt động góc, hoạt động ngoài trời... Đồng thời, giáo viên cần linh hoạt vận dụng các phương pháp phù hợp với nội dung cụ thể, đảm bảo kích thích tính tích cực, chủ động, sáng tạo của trẻ.

Xác định thời gian, kinh phí và điều kiện thực hiện hoạt động giáo dục kỹ năng sống là yêu cầu thực tế không thể bỏ qua. Cán bộ quản lý cần căn cứ vào khung chương trình giáo dục, số lượng các hoạt động giáo dục kỹ năng sống để phân bổ thời gian hợp lý trong năm học, học kỳ, tháng và tuần. Dự trù kinh phí theo từng hoạt động, đồng thời rà soát, đầu tư, sửa chữa, bảo quản và sử dụng hiệu quả cơ sở vật chất, thiết bị dạy học phục vụ cho việc tổ chức các hoạt động kỹ năng sống.

Xác định các lực lượng tham gia hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ là cơ sở để xây dựng kế hoạch phối hợp. Trong nhà trường, các lực lượng gồm Ban Giám hiệu, giáo viên, nhân viên y tế, bảo mẫu, nhân viên hành chính, bảo vệ... đều có vai trò nhất định. Ngoài nhà trường, phụ huynh, chính quyền địa phương, các tổ chức xã hội cần được huy động để hỗ trợ hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ thông qua các hình thức tham gia chuyên đề, tổ chức sự kiện, tài trợ vật chất...

Xây dựng các loại kế hoạch hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non là công việc cụ thể hóa các định hướng nói trên. Kế hoạch cần được thiết lập theo từng cấp độ thời gian: năm học, học

kỳ, tháng, tuần và theo từng hình thức: kế hoạch lồng ghép, kế hoạch chuyên đề, kế hoạch tổ chức hoạt động ngoại khóa, kế hoạch hội thi, giao lưu... Để thực hiện hiệu quả, cần thành lập nhóm soạn thảo gồm hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn các khối lớp. Kế hoạch phải có tính khả thi, được xây dựng từ cơ sở thực tiễn và được thông qua tập thể để tạo sự đồng thuận cao.

Xây dựng kế hoạch tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn cho giáo viên về kỹ năng sống là yêu cầu quan trọng giúp nâng cao năng lực tổ chức và thực hiện chương trình. Nội dung tập huấn cần bao gồm cả lý luận (mục tiêu, ý nghĩa, nội dung, đặc điểm) lẫn thực hành (phương pháp, kỹ thuật tổ chức, đánh giá...). Kế hoạch này cần được triển khai thường niên vào đầu năm học và duy trì sinh hoạt chuyên môn theo tháng, theo chủ đề chuyên sâu.

Xây dựng tiêu chí đánh giá hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ là căn cứ để kiểm tra và điều chỉnh kịp thời trong quá trình tổ chức thực hiện. Ban chỉ đạo cần xây dựng bộ tiêu chí đánh giá toàn diện các mặt: hoạt động dạy kỹ năng sống, hoạt động lồng ghép nội dung kỹ năng sống, chuyên đề kỹ năng sống, sự tham gia của các lực lượng, mức độ phát triển kỹ năng ở trẻ, mức độ hài lòng của phụ huynh...

Duyệt kế hoạch hoạt động là bước cuối cùng trong quy trình lập kế hoạch. Ban chỉ đạo tổ chức rà soát, phân tích tính hợp lý, tính khả thi của các bản kế hoạch đã xây dựng. Hiệu trưởng tiến hành báo cáo xin ý kiến chỉ đạo từ cấp quản lý trực tiếp và thực hiện việc phê duyệt để triển khai chính thức các kế hoạch trong nhà trường.

2.2. Tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 5-6 tuổi trong trường mầm non

Dù công tác xây dựng kế hoạch là bước khởi đầu quan trọng trong quá trình quản lý, nhưng để kế hoạch thực sự đi vào cuộc sống, việc tổ chức và chỉ đạo thực hiện mới là yếu tố quyết định thành công. Mức độ thực thi kế hoạch phụ thuộc lớn vào năng lực tổ chức của người quản lý. Về bản chất, tổ chức là hành động sắp xếp, điều phối con người để đạt mục tiêu nhất định. Trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non, tổ chức thực hiện kế hoạch bao gồm nhiều bước cụ thể và chặt chẽ.

Trước hết, cần thành lập Ban chỉ đạo giáo dục kỹ năng sống, trong đó hiệu trưởng làm trưởng ban, phó hiệu trưởng và khối trưởng là thành viên nòng cốt. Ban này chịu trách nhiệm điều hành và đảm bảo chất lượng hoạt động giáo dục kỹ năng

sống, đặc biệt là kỹ năng tự phục vụ. Ngoài ra, ban hành các quy định cụ thể, tổ chức triển khai kế hoạch hàng năm, hướng dẫn chi tiết cho các lực lượng tham gia và tạo điều kiện thuận lợi cho việc thực hiện là những bước quan trọng nhằm đưa kế hoạch giáo dục kỹ năng sống thành công trong thực tiễn.

2.3. Chỉ đạo thực hiện kế hoạch hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 5-6 tuổi trong trường mầm non

Trong công tác quản lý, chỉ đạo được hiểu là quá trình huy động các lực lượng nhằm thực hiện kế hoạch, điều hành các hoạt động để bảo đảm sự vận hành ổn định, có kỷ cương và trật tự trong đơn vị giáo dục. Đây là một nhiệm vụ đặc biệt quan trọng đòi hỏi sự kết hợp hài hòa giữa yếu tố khoa học và nghệ thuật. Nhà quản lý cần có năng lực, phẩm chất phù hợp, biết vận dụng linh hoạt các phương pháp quản lý, xây dựng phong cách chỉ đạo riêng, phù hợp với điều kiện cụ thể của nhà trường. Nhờ vậy, nhà quản lý mới có thể phát huy sức mạnh tập thể, biến mục tiêu thành kết quả cụ thể.

Trong chỉ đạo thực hiện kế hoạch giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non, hiệu trưởng thực hiện nhiều công việc quan trọng. Trước tiên là ban hành các quyết định triển khai kế hoạch: từ quyết định thực hiện kế hoạch chung, thành lập Ban chỉ đạo, phân công nhiệm vụ, đến quyết định cử cán bộ đi học tập nâng cao năng lực và khen thưởng. Các quyết định cần được truyền đạt đầy đủ, chính xác, kịp thời đến từng cá nhân, bộ phận để bảo đảm sự sẵn sàng thực hiện.

Bên cạnh đó, hiệu trưởng còn hướng dẫn cán bộ quản lý, giáo viên, cha mẹ trẻ và các lực lượng giáo dục khác triển khai kế hoạch theo đúng phân công. Điều này bao gồm việc quán triệt chủ trương giáo dục “chơi mà học, học bằng chơi” và mô hình “lấy trẻ làm trung tâm”. Hiệu trưởng cũng cần tư vấn cho cha mẹ về cách phối hợp với nhà trường, thống nhất phương pháp giáo dục, từ đó khuyến khích sự đồng hành trong việc rèn luyện kỹ năng sống cho trẻ tại gia đình.

Để bảo đảm việc triển khai kế hoạch hiệu quả, hiệu trưởng còn tổ chức giám sát, theo dõi, thúc đẩy và điều chỉnh kịp thời quá trình thực hiện. Các hoạt động như dự giờ, tổ chức họp rút kinh nghiệm, động viên giáo viên, phụ huynh và xử lý các tình huống phát sinh đóng vai trò then chốt trong việc duy trì tiến độ và chất lượng giáo dục kỹ năng sống. Ngoài ra, hiệu trưởng cần tổ chức

bồi dưỡng chuyên môn cho các lực lượng giáo dục về kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm trong lĩnh vực giáo dục kỹ năng sống. Việc tập huấn cần xác định rõ mục tiêu, nội dung, hình thức và được đánh giá hiệu quả sau khi thực hiện. Các lực lượng đã được bồi dưỡng sẽ là nòng cốt trong công tác giáo dục kỹ năng sống cho trẻ.

2.4. Kiểm tra, đánh giá việc thực hiện kế hoạch hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng tự phục vụ kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 5-6 tuổi trong trường mầm non

Trong quản lý giáo dục, công tác kiểm tra giữ vai trò là một trong những chức năng quan trọng nhằm đảm bảo hiệu quả quản lý [2, tr.15]. Đối với trường mầm non, đây là nhiệm vụ trọng yếu của hiệu trưởng [6, tr.49]. Kiểm tra là quá trình xem xét, đánh giá toàn diện tiến trình và kết quả các hoạt động giáo dục cũng như điều kiện hỗ trợ dạy học trong nhà trường. Mục đích của công tác này không chỉ nhằm phát hiện các sai sót để điều chỉnh mà còn nhằm khuyến khích những nhân tố tích cực, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và phát triển nhà trường. Trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non, hoạt động kiểm tra tập trung vào việc xác định mục tiêu, nội dung đánh giá và các đối tượng liên quan như cán bộ quản lý, giáo viên, phụ huynh và các lực lượng giáo dục ngoài nhà trường. Nội dung kiểm tra bao gồm việc lồng ghép kỹ năng sống, đặc biệt là kỹ năng tự phục vụ, vào các hoạt động dạy học, tổ chức chuyên đề, giao lưu hoặc ngoại khóa.

Cùng với đó, việc xây dựng và phổ biến các

tiêu chí đánh giá là cần thiết để đảm bảo sự thống nhất trong nhận thức và triển khai. Cần kết hợp các hình thức và phương pháp kiểm tra trực tiếp, gián tiếp, định kỳ và đột xuất, nhằm đánh giá toàn diện từ khâu chuẩn bị đến tổ chức và kết quả các hoạt động. Sau mỗi hoạt động, cần tổ chức tổng kết, nhận xét và rút kinh nghiệm ở từng khối lớp hoặc cụm trường. Các cá nhân, tập thể có thành tích sẽ được khen thưởng; đồng thời, cần phê bình, nhắc nhở những trường hợp chưa thực hiện tốt để kịp thời điều chỉnh.

III. KẾT LUẬN

Quản lý các hoạt động giáo dục nói chung theo tiếp cận của chức năng quản lý là một cách tiếp cận phổ biến; và quản lý hoạt động kỹ năng sống cho trẻ ở trường mầm non theo tiếp cận chức năng trong quản lý là cần thiết. Trong việc xây dựng kế hoạch, người quản lý ở trường mầm non có thể thấy ngay được mục tiêu và cái nhìn tổng thể chương trình giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ. Người quản lý sẽ hình thành cơ cấu ban tổ chức (phân công, phân nhiệm cho các cá nhân); Quy định chức năng, nhiệm vụ từng bộ phận, mối quan hệ giữa các bộ phận trong việc thực hiện nhiệm vụ giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng cho trẻ. Người quản lý sẽ có thể vận dụng các phương pháp và nghệ thuật để điều hành, triển khai các hoạt động giáo dục kỹ năng sống nói chung và kỹ năng tự phục vụ nói riêng một cách hiệu quả. Người quản lý thực hiện chức năng kiểm tra, nhằm đánh giá việc thực hiện các mục tiêu đề ra.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Quyết định số 3873/BGDĐT-GDMN về hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ năm học 2019-2020 đối với giáo dục mầm non*, ngày 26 tháng 8 năm 2019, Hà Nội.
- [2] Phạm Thị Châu (2009), *Giáo trình Quản lý giáo dục mầm non*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [3] Huỳnh Lâm Anh Chương (2015), *Quản lý sự phối hợp giữa giáo viên và cán bộ quản lý trong hoạt động giáo dục KNS cho học sinh tiểu học thành phố Hồ Chí Minh*, Tạp chí Khoa học Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, Số 11 (77)
- [4] Bùi Hiền, Nguyễn Văn Giao, Nguyễn Hữu Quỳnh, Vũ Văn Tảo (2001), *Từ điển Giáo dục học*, Nxb Từ Điển Bách Khoa, Hà Nội.
- [5] Hồ Lam Hồng, Bùi Thị Lâm, Vũ Thị Ngọc Minh, Nguyễn Thị Hà Hạnh, Nguyễn Thị Thanh Huyền, Vũ Thị Thu Hằng - *Hướng dẫn tổ chức hoạt động giáo dục trong chăm sóc giáo dục mầm non*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [6] Trần Kiểm (2006), *Khoa học quản lý giáo dục – Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [7] Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Đinh Thị Kim Thoa (2012), *Giáo dục kỹ năng sống và giá trị sống*, Tài liệu tập huấn cán bộ quản lý và giáo viên Trung tâm giáo dục thường xuyên, Vụ giáo dục thường xuyên, Hà Nội.
- [8] Chu Mạnh Nguyên (2005), *Giáo trình bồi dưỡng hiệu trưởng trường mầm non*, Nxb Hà Nội.